

«Sahibkarlığın inkişafı bizim strateji yolumuzdur».

Ümummilli Lider Heydər Əliyev

UOT - 334.012

HEYDƏR ƏLİYEVİN ÇOXŞAXƏLİ İQTİSADI SİYASƏTİ VƏ AZƏRBAYCANDA SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI

X Ü L A S Ə

Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı keyfiyyətə yeni dövrün - müstəqil dövlət quruculuğu istiqamətinə aparın böyük yolun başlanğıcını qoydu. Heydər Əliyevin prezidentliyi dövründə radikal islahatlar icra edildi və onun həyata keçirdiyi iqtisadi siyasət ölkəni inkişafa aparın dövlət strategiyasına çevrildi, habelə ölkənin müstəqilliyini təmin edən çoxlu sayda proqramlar işlənib hazırlandı.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkənin makroiqtisadi sabitliyinə nail olundu, bazar iqtisadiyyatının aparıcı qüvvəsi olan sahibkarlığın təşəkkülü üçün qanunvericilik bazası yaradılmış və özəl sektorun önə çıxarılmasına yönəldilmiş tədbirlər həyata keçirilməyə başlandı.

Bazar iqtisadiyyatı modelində sahibkarlıq münasibətlərinin formalaşması həmin sistemin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Ölkənin iqtisadi inkişafının məhz özəl sektor – sahibkarlıq fəaliyyəti olduğu zərurəti önə çıxdı. Məhz ona görə də sahibkarlığın təşəkkülü və inkişafı iqtisadi siyasətin prioritet istiqaməti kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Rəhbərliyi dövründə Heydər Əliyev həyata keçirdiyi radikal islahatlarla milli iqtisadi inkişaf modelinin reallaşmasına, güclü sahibkarlar təbəqəsinin təşəkkülünə və onların cəmiyyətdəki mövqelərinin güclənməsinə çalışırdı.

Məhz bu baxımdan Azərbaycanda sahibkarlığın təşəkkülü və inkişafında Heydər Əliyevin çoxşaxəli iqtisadi siyasətinin elmi-tədqiqi xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Açar sözlər: sahibkarlıq, islahatlar inkişaf modeli, risk, marağ, iqtisadi inkişaf.

G İ R İ Ş

İnsan cəmiyyətinin tarixi, habelə onun müasir vəziyyəti bu və ya digər dərəcədə sahibkarlıqla bağlıdır. Sahibkarlıq bazar iqtisadiyyatının mühüm tərkib hissəsidir. Bazar iqtisadiyyatını sahibkarlıq fəaliyyəti olmadan təsəvvür etmək qeyri-mümkündür.

Sahibkarlıq istehlakçıların tələbatının ödənilməsi və mənfəətin əldə edilməsi məqsədilə təşəbbüskar insanlar arasında işgüzar münasibətlərin məcmusudur. Sahibkarlıq maddi, əmək və maliyyə resurslarından istifadə etməklə mənfəətin (gəlirin) əldə edilməsinə yönəldilən birgə iqtisadi fəaliyyətdir, bazar iştirakçıları arasında işgüzar münasibətdir.

İqtisadiyyatın bütün sahələrində, geniş təkrar istehsalın bütün fazalarında sahibkarlıq fəaliyyəti həyata keçirilir. Sahibkarlıq fəaliyyəti ticarət-istehsal-ticarət sxemi üzrə hərəkət edərək hazır məhsulun (xidmətlərin) son istehlakçıya çatdırılmasına xidmət edir.

Bazar iqtisadiyyatı şəraitində sahibkarlığın bir sıra səciyyəvi xüsusiyyətləri vardır:

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.
AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.
АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

– bu və ya digər işə qoyulan ilkin kapitalın olması;
– ilkin kapital qoyuluşunun məqsədyönlü xarakter daşması, yəni mənfəətin (gəlirin) əldə edilməsi;
– kapitaldan (həm ilkin, həm də sonrakı) səmərəli istifadə etməklə digər bazar iştirakçıları ilə müəyyən münasibətlərin formalaşması.

Sahibkarlıq fiziki şəxsin mövcud hüquqi çərçivədə həyata keçirilən fəaliyyət növüdür. Habelə ayrı-ayrı fiziki şəxslərin xüsusi işi olan sahibkarlıq mahiyyətcə ictimai əhəmiyyətli hadisə kimi təzahür edir və sosial fenomen kimi çıxış edir. Sahibkarlıq tam kimi ictimai münasibətlər sisteminin elementi və insan cəmiyyətinin inkişafının tərkib hissəsi sayılır.

Sahibkarlığın tarixi əlamətləri iqtisadiyyatın müəyyən tarixi tipinə məxsus işgüzar münasibətlərin yaranma üsulları hesab edilir. Məhz ona görə də müasir bazar iqtisadiyyatına xarakterik olan əsas əlamətlər aşağıdakılardır:

– saziş iştirakçıları arasında fəaliyyət mübadiləsi;
– sazişin ziddiyyətli xarakteri;
– saziş iştirakçılarından hər birinin öz maraqlarını başqalarına qəbul etdirmək üçün təkid etməyə cəhd göstərməsi;
– saziş iştirakçılarının öz maraqlarını sazişin digər iştirakçılarının maraqlarının reallaşdırılmasından asılı olmayaraq, reallaşdırmağa cəhd göstərməsi;
– saziş iştirakçılarının fəaliyyətinin təşəbbüskar xarakteri;
– saziş iştirakçılarının sazişin uğurlu icrası üçün şəxsi riskə getmək qabiliyyəti və ona hazır olması;
– saziş iştirakçılarının işgüzar ünsiyyət qurulmasında müxtəlif üsulları tətbiq etmək qabiliyyəti və ona nail olmaq bacarığı.

Cəmiyyətdə əmtəə-pul münasibətlərinin mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyi iqtisadiyyat bazar iqtisadiyyatı, dövlət iş bazar iqtisadiyyatlı dövlətdir.

Müasir bazar iqtisadiyyatının səciyyəvi xüsusiyyətləri aşağıdakılardır:

– sahibkarlıq subyektləri iqtisadi azaddır və əməyə şəxsi məcburiyyət forması yoxdur;
– bütün mülkiyyət formalarının bərabərliyi. Bu o deməkdir ki, insan mülkiyyətdən uzaqlaşdırılmamış, onun sahibkarlıq obyektinin mülkiyyətçisi olmaq hüququ vardır;
– milli və beynəlxalq iqtisadiyyatın tənzimlənməsi.

Sahibkarlığın xarakterindən, inkişaf səviyyəsindən və miqyasından asılı olaraq onun məqsədləri müxtəlif ola bilər. Sahibkarlığın məqsədində konkret vəzifələr qoyulur və onlar həyata keçirilir. Sahibkarlığın məqsədilə qarşıya qoyulan vəzifələr arasında qarşılıqlı əlaqələr mövcuddur. Belə ki, sahibkarlığın məqsədi sahibkarlıq fəaliyyətinin istiqamətini müəyyənləşdirirsə, qarşıya qoyulan vəzifə həmin məqsədə kəmiyyət və vaxt etibarilə nail olmağı müəyyənləşdirir. Sahibkarlığın məqsədi sahibkarlıq obyektinin maddi, əmək və maliyyə resurslarından daha səmərəli istifadə etməklə yüksək son nəticələrə nail olmaqdan ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında” Qanunda qeyd edilir ki, “Sahibkarlıq fəaliyyəti (sahibkarlıq) fiziki şəxslərin, onların birliklərinin, habelə hüquqi şəxslərin mənfəət və ya şəxsi gəlir əldə edilməsi məqsədilə özlərinin cavabdehliyi və əmlak məsuliyyəti ilə, yaxud digər hüquqi və fiziki şəxslərin adından qanunvericiliklə qadağan edilməyən təsərrüfat fəaliyyətinin bütün növləri, o cümlədən məhsul istehsalı, satışı və xidmətlər göstərilməsi formasında həyata keçirdikləri müstəqil təşəbbüskarlıq fəaliyyətidir”. Bu tərif sahibkarlıq fəaliyyətinin məzmununu dəqiq əks etdirir.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin ən mühüm cəhətləri aşağıdakılardır:

1. Sahibkarlıq subyektlərinin sərbəst və müstəqil olması. Hər bir sahibkar hüquqi normalar çərçivəsində istənilən məsələ üzrə qərar qəbul edərkən sərbəst və müstəqildir;
2. İqtisadi maraq. Sahibkarların başlıca məqsədi yüksək mənfəət əldə etməkdir. Habelə sahibkar ictimai mənafeyə nail olmaqla öz şəxsi məqsədinə çatmağa xidmət edir;

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.
AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.
АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

3. Sahibkarlıq riski və məsuliyyəti. İstənilən hər hansı dəqiq hesablamalarda, əsaslandırılmış, düşünülmüş proqnozlarda və idarəetmə qərarlarında qeyri-müəyyənlik, risk və məsuliyyət mövcuddur.

Sahibkarlığın qeyd etdiyimiz bu mühüm cəhətləri bir-birilə sıx qarşılıqlı əlaqədədir və eyni vaxtda fəaliyyət göstərirlər.

Bazar iqtisadiyyatı sahibkarlığın inkişafına və müxtəlif fəaliyyət sferalarında sahibkarlıq obyektinə olan sahibkarların sayının artmasına gətirib çıxarır. Ölkə iqtisadiyyatında sahibkarlığın aktiv təsirini nəzərə alaraq qanunverici və dövlət idarəetmə orqanları müəyyən tədbirlər görməlidir:

- güzəştli sahibkarlıq formalarını inkişaf etdirmək;
- mühafizə mexanizminin etibarlılığını artırmaq;
- effektiv vergitutmanı tətbiq etmək;
- sahibkarlığın inkişafı siyasətində qeyri-müəyyənlik və risk dərəcəsini aşağı salmaq;
- sahibkarın şəxsi marağını və gəlirini artırmaq.

Dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları sahibkarlığın davamlı və təhlükəsiz inkişafını sahibkarlıq subyektlərinin ölkənin mövcud qanunvericilik normalarına riayət etməsi şərti ilə təmin edir.

Heydər Əliyev və Azərbaycanda sahibkarlığın təşəkkülü

Müstəqilliyimizin ilk illərində kənar qüvvələrin, təcavüzkar güclərin həmlələrinə baxmayaraq dövlətçiliyimiz duruş gətirə bildi və 1993-cü ildə ölkənin vətəndaş müharibəsi həddinə gətirilməsi məhz bu məkrdən qaynaqlanırdı. Heydər Əliyevin yenidən siyasi hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanı ziddiyyətlər burulğanından xilas etdi və yeni iqtisadi siyasətin əsası qoyuldu.

Heydər Əliyevin ən mühüm tarixi nailiyyətlərindən biri Azərbaycan dövləti və xalqı qarşısında duran strateji vəzifəni – bazar iqtisadiyyatı normalarına və çoxmülkiyyətçiliyə əsaslanan sistemə keçidi təmin etməsidir. Bu sistemə keçidlə xüsusi mülkiyyətə geniş meydan açıldı, sənaye və xidmət müəssisələrinin özəlləşdirilməsi həyata keçirildi, aqrar islahatlar icra olunmağa başladı və digər sahələrdə xeyli sayda vəzifələrin həlli reallaşdırıldı. Məhz iqtisadiyyatın bütün sahələrində aparılan radikal islahatlarla həm iqtisadiyyatın dinamik inkişafı, həm də sahibkarlığın təşəkkülü təmin edildi.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında iqtisadi və dövlət idarəetmə sistemi sahələrində aparılan kompleks islahatlar ölkədə iqtisadiyyatın bütün sahələrinin, o cümlədən sahibkarlığın formalaşmasına təkan vermişdir.

Müstəqil Azərbaycanın memarı olan Heydər Əliyev sahibkarlığın formalaşmasına daim diqqət göstərmiş və respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafını bilavasitə sahibkarlıqla, onun təşəkkülü ilə əlaqələndirmişdir. Həyata keçirilən iqtisadi siyasət sahibkarlığın təşəkkülünün sürətləndirilməsinə, ölkənin sosial-iqtisadi problemlərinin həllində sahibkarlığın rolunun gücləndirilməsinə, bu istiqamətdə dövlət qayğısının artırılmasına və mövcud potensialın reallaşdırılmasına yönəlmişdir. Bu məqsədlə qanunvericilik bazasının formalaşdırılması, bürokratik maneələrin aradan qaldırılması, maliyyə dəstəyinin göstərilməsi və digər sahələrdə mühüm addımlar atılmışdır.

İqtisadiyyatın ümumi inkişafı ilə yanaşı, ölkənin aqrar sahəsinin də inkişafı daim Ulu Öndərin diqqət mərkəzində olmuşdur. 1994-cü il dekabrın 10-da keçirilmiş “Aqrar islahat: problemlər və onların həll yolları” mövzusunda beynəlxalq konfransda çıxış edən Ulu Öndər Heydər Əliyev demişdir: “Biz islahatçı qüvvələrə yol açmalı, islahatları cəsarətlə həyata keçirməliyik. İslahatlar yeni sahibkarlar yaradacaq, ancaq aqrar bölmə ilə bağlı hər bir adam öz payını almalıdır. Bu islahatlar xalqımızın ümumi rifahının qaldırılması üçün həyata keçirilməlidir”. Ölkədə aparılan məqsədyönlü aqrar islahatlar nəticəsində çoxlu sayda kəndlilər torpaq mülkiyyətçisinə çevrildi, bu addım aqrar sahədə xeyli sayda sahibkarların yaranmasına

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.
AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.
АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

səbəb oldu.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin tənzimlənməsi ilə bağlı qanunvericilik bazasının yaradılması sahəsində qəbul edilən sənədlərdə bazar münasibətləri əsasında iqtisadiyyatın inkişafına şəraitin yaradılması, sahibkarlığa hüquqi təminatın verilməsi, sahibkarlıq mühitinin və rəqabət mexanizminin formalaşması ilə bağlı müddəalar öz əksini tapmışdır. Bu sənədlər iqtisadiyyatın bütün sahələrinin dinamik inkişafına xidmət etmişdir.

1993-cü ildən Azərbaycan iqtisadiyyatına yatırılan investisiyaların həcmünün sürətlə artması ölkəmizdə daxili və xarici sərmayələr üçün yaradılan əlverişli sahibkarlıq mühitinin məntiqi nəticəsidir. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə xarici investisiyaya təkmil qanunvericilik bazası yaradılmışdır.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında sahibkarlığın formalaşması və inkişafında dövlət nəzarət sisteminin təşəkkülünün vüsət aldığı dövrdə nəzarət işləri ilə məşğul olan dövlət orqanlarının fəaliyyəti bütövlükdə respublikanın iqtisadi böhrandan çıxmasında subyektiv maneələr yaradır, iqtisadi islahatların tələblərinə cavab vermir və çox vaxt sahibkarlığın inkişafına maneələr törədirdi. Bu problemin qısa müddətdə aradan qaldırılması məqsədilə kompleks tədbirlər həyata keçirilməyə başlanmışdır. İlk addım olaraq, Prezident tərəfindən 17 iyun 1996-cı il tarixli “İstehsal, xidmət, maliyyə-kredit fəaliyyətinə dövlət nəzarətinin qaydaya salınması və əsassız yoxlamaların qadağan edilməsi barədə” Fərman imzalanmışdır. Burada əsas məqsəd bazar münasibətlərinin inkişafına mənfi təsir göstərən halların qarşısını almaq, fiziki və hüquqi şəxslərin qanuni mənafelərini qorumaqdır. Fərmanın imzalanmasından sonra dövlət nəzarətinin təkmilləşdirilməsi sahəsində mühüm addımlar atılmışdır. Belə ki, iqtisadi sahədə bir-birini təkrarlayan paralel və lüzumsuz yoxlamaların sayı azalmış, sahibkarlıq fəaliyyətinin formalaşmasına mənfi təsir göstərən bir sıra halların qarşısı alınmış, fiziki və hüquqi şəxslərin qanuni mənafelərinin qorunması məqsədilə həm qanunvericilik, həm də inzibatçılıq sahəsində müəyyən tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Heydər Əliyevin bilavasitə tapşırığı əsasında 1997-ci ildən başlayaraq, vergi münasibətlərinin tənzimlənməsi sahəsində vahid qanunvericilik bazasının yaradılması məqsədilə Vergi Məcəlləsinin layihəsinin hazırlanmasına başlanmışdır. Bu layihənin hazırlanmasında dövlət orqanları ilə yanaşı, sahibkarlar da müzakirələrdə iştirak etmişdir. Bir sahibkar kimi bu müzakirələrdə mən də bilavasitə iştirak etmişəm. Bu müzakirələrdə vergitutmanın sadələşdirilməsi, vergi bazasının genişləndirilməsi, vergi yükünün azaldılması və vergi ödəyicilərinin hüquqlarının genişləndirilməsi barədə dəyərli tövsiyələr irəli sürülmüşdür. Vergi Məcəlləsinin qəbul edilməsi Heydər Əliyevin uğurlu iqtisadi siyasətinin məntiqi nəticəsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Bəzi sahələrdə mövcud olan çatışmazlıqların aradan qaldırılması dövlət nəzarəti sahəsində həyata keçirilən islahatların davamlı olmasını zəruri edirdi. Məhz buna görə də dövlət nəzarəti sisteminin təkmilləşdirilməsində sahibkarlığın inkişafı, yerli və xarici sahibkarların fəaliyyətinə əsassız müdaxilələrin qarşısının alınması, korrupsiya, rüşvətخورluq və digər vəzifədən sui-istifadə halları ilə mübarizənin genişləndirilməsi məqsədilə Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən 07 yanvar 1999-cu il tarixli “Dövlət nəzarəti sisteminin təkmilləşdirilməsi və sahibkarlığın inkişafı sahəsində süni maneələrin aradan qaldırılması haqqında” Fərman imzalanmışdır.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev sahibkarların problemləri ilə daim maraqlanmış, onlarla mütəmadi görüşlər keçirmiş və sahibkarları narahat edən məsələlərin aradan qaldırılması sahəsində ciddi tədbirlərin görülməsini tapşırırmışdır. Ulu Öndər Heydər Əliyev 2002-ci ilin aprel-may aylarında yerli və xarici sahibkarlarla görüşlər keçirmiş və bu görüşlərdə sahibkarlığın inkişaf yolları araşdırılmış, bu inkişafa maneə olan əngəllərin aradan qaldırılması üçün konkret tədbirlər müəyyənləşdirilmişdir. Sahibkarlara dövlət qayğısının ən yüksək səviyyədə bir daha təsdiqi olan bu görüşlər və onların nəticəsi kimi avqust-sentyabr aylarında imzalanmış çox mühüm fərman və sərəncamlar ölkədə sahibkarlığın inkişafında yeni mərhələnin əsa-

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.
AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.
АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

sını qoymuşdur.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı qanunvericilik aktlarında da təkmilləşdirilmələr aparılmışdır. Belə ki, “Bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 sentyabr 2002-ci il tarixli fərmanı ilə ölkədə mövcud olan lisenziyalaşdırma sistemi köklü surətdə təkmilləşdirilmişdir. Lisenziyalaşdırma fəaliyyət növlərinin sayı bu dəfə azaldılaraq 240-dan 30-a endirilmiş, sahibkarların lisenziya almaq mexanizmi xeyli sadələşdirilmişdir, lisenziyanın müddəti uzadılmışdır.

Həyata keçirilən sistemli tədbirlər nəticəsində ölkəmizdə siyasi və makroiqtisadi sabitliyə nail olunmuş, iqtisadi inkişafın aparıcı qüvvəsi olan sahibkarların təşəkkülü üçün real hüquqi baza yaradılmış, dövlət tərəfindən özəl sektora hərtərəfli dəstək göstərilməsi tədbirlərinin həyata keçirilməsinə başlanılmışdır.

Heydər Əliyevin çoxsaxəli siyasəti və sahibkarlığın davamlı inkişafı

Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla həyata keçirilən iqtisadi inkişafın əsasını təşkil edən sahibkarlığın inkişafı strategiyası özəl sektorun inkişafına yönəlmiş tədbirlərin sistemliliyi, dövlət tənzimlənməsinin liberallaşdırılması, dövlət-sahibkar münasibətlərinin institusionallaşdırılması ilə xarakterizə edilir. “Sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, sərbəst iqtisadiyyata yol verilməsi, bazar iqtisadiyyatının yaradılması bizim strateji yolumuzdur”, deyən Heydər Əliyev ölkənin gələcək iqtisadi inkişafının məhz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı olduğunu vurğulayırdı.

Ümummilli Lider ilk illərdən ölkədə bazar münasibətlərinin formalaşması və inkişafı sahəsində sahibkarlığın əhəmiyyətini yüksək dəyərləndirmiş, onun təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə bu istiqamətdə “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığa Dövlət Köməyi Proqramı (1997-2000-ci illər)” və “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı Dövlət Proqramının (2002-2005-ci illər)” həyata keçirilməsi təmin edilmişdir. Bu proqramlar ölkədə sahibkarlığın formalaşması və inkişafı modelinin əsasını yaratmışdır. Belə ki, qeyd olunan proqramlarda kiçik və orta sahibkarlığın hüquqi bazası yaradılmış, sahibkarlığın təşəkkülü və inkişafı üçün əlverişli mühit formalaşmış, sahibkarlığın səmərəli dövlət tənzimlənməsi təmin edilmişdir.

Bazar iqtisadiyyatı yolunu seçmiş istənilən dövlətin müstəqil yaşaması və inkişafı prosesində orta təbəqənin – iqtisadi inkişaf və sabitliyin təminatçısı sayılan sahibkarların rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu gerçəyi nəzərə alan Ümummilli Lider Heydər Əliyev milli iqtisadi inkişaf modelinin reallaşdırılmasında özəl sektorun mühüm roluna dəyər verib, güclü sahibkarlar təbəqəsinin təşəkkülünə, onların cəmiyyətdəki mövqelərinin güclənməsinə çalışırdı.

Mikro və kiçik sahibkarlığın inkişafı əhalinin həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırmasının mühüm amili kimi çıxış edir. Kiçik sahibkarlıq subyektləri əsas kapitəla investisiya qoyuluşunu artırır, innovasiya işləmləri ilə məşğul olurlar. Eyni zamanda, kiçik müəssisələr əhalinin məşğulluğunun yüksəldilməsinə, xeyriyyə xarakterli layihələrin yerinə yetirilməsinə, vergi ödəməklə yerli büdcə gəlirlərinin artırılmasına, yaşayış səviyyəsinə görə əhalinin kəskin təbəqələşməsinin aradan qaldırılmasına səbəb olur, bir sözlə, həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsində müstəsna rol oynayır.

Mikro və kiçik sahibkarlığa maliyyə-kredit dəstəyinin verilməsi iqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin ən mühüm alətidir. Bu sahədə dövlətin başlıca vəzifəsi maliyyələşdirmənin səmərəli formasından istifadə etməklə, normativ-hüquqi baza əsasında yerli və xarici banklardan kredit alınması məsələsində zəminlik formasında kiçik sahibkarlığa həqiqətən kreditlərin qaytarılmasına 75-80 faiz zəmin durur. Beləliklə, kiçik müəssisələrin müxtəlif mənbələrdən maliyyə resurslarına əlçatanlığını təmin etmək üçün əlverişli şərait yaradılır.

Azərbaycan Respublikasında mikro və kiçik sahibkarlığa dövlət dəstəyi aşağıdakı

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.
AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.
АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

istiqamətlərdə həyata keçirilir: mikro və kiçik sahibkarlara sadələşdirilmiş vergi sistemi tətbiq edilir, aqrar sektorda çalışan sahibkarlar torpaq vergisi istisna olmaqla, bütün vergi növlərindən azad edilir, İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan sahibkarlara güzəştli şərtlərlə kreditlər verilir, “Aqrolizinq” ASC xətti ilə sahibkarlara ucuz qiymətlərlə mineral gübrələr və texniki vasitələr satılır.

Mikro və kiçik sahibkarlıq mühüm sosial-iqtisadi funksiyalar yerinə yetirir. Məhz ona görə də müasir dövrdə onun rolunun artması təsadüfi deyil, əksinə zəruri qanunauyğunluqdur. Bu qanunauyğunluğun Azərbaycanda mikro və kiçik sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişaf dinamikasından aydın görmək olar.

2020-2021-ci illərdə Azərbaycanda mikro, kiçik və orta sahibkarlıq fəaliyyətinin bütün əsas göstəriciləri yüksəlmiş, yəni sahibkarlıq subyektlərinin sayı 16,6 faiz, orta aylıq əmək haqqı 15,3 faiz, onlarda işləyənlərin sayı 4,96 faiz artmışdır. Bu göstəricilərin müqayisəli təhlilindən belə nəticəyə gəlinir ki, sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyət miqyası genişlənmiş, əmək məhsuldarlığı və digər iqtisadi səmərəlilik göstəriciləri əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır.

2020-2021-ci illərdə iqtisadi fəaliyyətin həm bütövlükdə, həm də mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üzrə istehsal edilmiş malların, yerinə yetirilmiş işlərin, göstərilmiş xidmətlərin ümumi dəyərində mikro sahibkarlıq üzrə 4,4 faiz, kiçik sahibkarlıq üzrə 22,5 faiz, orta sahibkarlıq üzrə 11,6 faiz, cəmi 10,3 faiz artmışdır.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə sahibkarlıq infrastrukturunun formalaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atıldı, sahibkarlara maliyyə dəstəyi və zəruri texniki yardım (məsləhət, informasiya və s. xidmətlər) göstərən struktur formalaşdı. Sahibkarların vergi yükünün azaldılması istiqamətində mənfəət və əlavə dəyər vergisinin dərəcələri aşağı salındı, kiçik sahibkarlıq subyektlərinə vahid vergi tətbiq etməyə başlandı. Dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsinin qanunvericilik bazası yaradıldı və bu sahədə müvafiq dövlət proqramları təsdiq olundu.

Bazar iqtisadiyyatı şəraitində sağlam rəqabəti təmin edən səmərəli dövlət tənzimlənməsi yüksək əlavə dəyər yaradan ixrac yönümlü iqtisadiyyata transformasiya və sosial-iqtisadi sahələrin inkişafına kompleks yanaşma prinsipləri rəhbər tutuldu.

Ölkə səviyyəsində sahibkarlıq mühitinin indikatorları qismində dövlətin idarəetmə keyfiyyəti, hüquqi sistem, siyasi sabillik, iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyəti, cinayətkarlığın səviyyəsi, infrastrukturun vəziyyəti, maliyyə bazarının inkişaf səviyyəsi, yüksək ixtisaslı işçi qüvvəsinin sayı, vergitutma sistemi çıxış edir. Bu amillər bir-birilə sıx qarşılıqlı əlaqədədirlər. Belə ki, zəif hüquqi sistem, bank sistemində sağlam rəqabətin olmaması, informasiya infrastrukturunun kifayət qədər inkişaf etdirilməməsi kiçik sahibkarlıq subyektlərinin maliyyələşdirmə və kreditləşdirmə mənbələrinə çıxışını çətinləşdirir. Bütün bunlar sahibkarlıq mühitinin sahibkarlığın inkişafına və iqtisadi artıma kompleks təsiri haqqında fikir söyləməyə əsas verir.

Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafını ləngidən əsas səbəblər qismində korrupsiya, vergi dərəcələrinin yüksək olması, maliyyələşdirməyə və kreditləşdirməyə əlçatanlığın məhdudluğu, lisenziyaların verilməsindəki çətinliklər göstərilirdi. Azərbaycan hökuməti sahibkarlıq mühitinin yaxşılaşdırması istiqamətində mütəmadi tədbirlər həyata keçirir. Sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, lisenziyalaşdırılan fəaliyyət növlərinin sayının azaldılması, lisenziyaların “Asan Xidmət” Mərkəzləri tərəfindən verilməsi, həmçinin sahibkarları incidən şəxslərin ciddi cəzalandırılması barədə görülən konkret tədbirlər buna bariz sübutdur. Sahibkarlıq mühitinin keyfiyyəti və iqtisadi artım indikatorları arasında sıx qarşılıqlı əlaqə vardır. Belə ki, Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramları çərçivəsində müasir infrastrukturların yaradılması və sahibkarlıq mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər milli iqtisadiyyatın, xüsusilə qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafına təkan vermişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında iqtisadiyyatın tənzimlənməsi sahəsində

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.

AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.

АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

dövlətimizin strateji hədəfləri arasında inhisarçılığa və haqsız rəqabətə yol verilməməsi vəziyyəsi də təsbit olunmuşdur. Əsas qanunumuzun bu müddəası rəqabətin dövlət tərəfindən müdafiəsinin səmərəli bazar iqtisadiyyatı mexanizminin zəruri tərkib hissəsi kimi formalaşdırılmasını ifadə edir.

Respublikamızda rəqabət mexanizminin və onun dövlət müdafiəsi sisteminin yaradılması yolunda xeyli iş görülmüş və müsbət nəticələr qazanılmışdır. Bu özünün ifadəsini, ilk növbədə, qanunvericilik mexanizmində tapır. Sahibkarlıq fəaliyyəti, antiinhisar fəaliyyəti, haqsız rəqabət və təbii inhisarlar haqqında qanunlar qəbul olunmuşdur. Bu qanunlar və onların əsasında təsdiq edilmiş normativ sənədlər Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının rəqabətin dövlət müdafiəsi sahəsində tələblərinin reallaşması üçün zəruri hüquqi baza yaradır. «Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununda qeyd olunur ki, “Dövlət hakimiyyəti və dövlət idarəetmə orqanlarına mülkiyyət və təşkilati hüquqi formasından asılı olaraq bu və ya digər sahibkarlıq növünə imtiyazlar verən qərarlar çıxarması qadağandır”.

Təşkilati baxımdan artıq rəqabətin dövlət müdafiəsini həyata keçirən dövlət qurumu formalaşmışdır. Rəqabətin vəziyyətini və daxili bazarda iqtisadi təmərküzləşmənin səviyyəsini aydınlaşdırmaq məqsədilə əmtəə bazarlarının araşdırılması təcrübəsi və müxtəlif tipli sövdələşmə və birləşmələrə nəzarət mexanizmi yaradılmışdır.

Bazar iqtisadiyyatına keçid dövründə Azərbaycan Respublikasında da mövcud rəqabət mühiti qeyri-kamil rəqabət tipinə aiddir və hazırda ölkə üçün əsas məsələ bazarda rəqabət şərtlərinin möhkəmləndirilməsi və milli sahibkarların bu şərtlər daxilində hərəkət-davranış qabiliyyətlərinin formalaşdırılmasından ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının antiinhisar qanunvericiliyinə görə, ştimullaşdırıcı tədbirlərin əsassız və ayrıseçkilik şəraitində tətbiqi qeyri-qanuni hesab edilir. İstənilən halda hər hansı bir şirkətə bilavasitə güzəşt və imtiyazların verilməsi Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin kobud surətdə pozulması deməkdir. Eyni zamanda iqtisadiyyatın önçül sahələrinin və həmçinin regional problemlərin həllinin məqsədli proqramlar əsasında təşviqi zəruridir. Bunun üçün müvafiq qanunvericilik mexanizmi formalaşdırılmışdır, bu da özlüyündə rəqabət şərtlərinin pozulmasına yol vermir. İqtisadi cəhətdən ölkəmiz üçün çox vacib olan yeni başlayan sahibkarların start kapitalının formalaşmasına köməklik göstərilməsi məsələsinə gəldikdə isə, bu prosesi tənzimləyən xüsusi qanunvericilik bazası olmasa da, onun həyata keçirilməsi antiinhisar qanunvericiliyinə ziddiyyət təşkil edir. Azərbaycanda qəbul olunmuş «Kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında» Qanun bu istiqamətdə ciddi addım olsa da, mövcud hüquqi-normativ boşluğu tamamilə aradan qaldırmır.

Eyni zamanda, məqsədyönlü şəkildə iqtisadiyyatın strukturunun təkmilləşdirilməsi tədbirləri həyata keçirilir. Neft-qaz sektoru və neft-kimya sənayesinin modernləşdirilməsi, qeyri-neft sənayesinin şaxələndirilməsi və inkişaf etdirilməsi, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə imkanlarının genişləndirilməsi, aqrar sektorun inkişafı və ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, ticarət və xidmət fəaliyyəti növlərinin genişləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi, xarici ticarətin və investisiyaların strukturunun təkmilləşdirilməsi prioritet istiqamətlərdir.

Hazırkı mərhələdə qarşıda duran əsas vəzifə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini sürətləndirmək, neft gəlirlərinin səviyyəsindən asılı olmayaraq qeyri-neft sektorunun yüksək inkişaf tempini gələcək illərdə də qorumaq, rəqabətqabiliyyətliliyini yüksəltmək və ixrac imkanlarını genişləndirməkdən ibarətdir. İxrac yönümlü iqtisadi model əsas götürülmüşdür və nəzərdə tutulur ki, iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi və strukturunun təkmilləşdirilməsi qeyri-neft ixracının artımına səbəb olacaqdır. Qeyri-neft sənayesinin sürətli inkişafı ilə yanaşı, innovasiya fəaliyyətinin təşviqi və genişləndirilməsi ölkədə biliyə əsaslanan iqtisadiyyatın formalaşması üçün əlverişli zəmin yaradacaqdır.

Qarşıda duran məqsədlərə çatmaq üçün ölkənin bütün imkanlarından tam şəkildə istifa-

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.
AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.
АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

də etmək, mövcud iqtisadi, sosial, siyasi resurslardan tam səmərə ilə yararlanmaq və ölkənin potensialının gücləndirilməsinə şərait yaratmaq vacib şərtidir. Bu baxımdan enerji, nəqliyyat, tranzit və logistika infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, bölgələrin inkişafının diqqət mərkəzində saxlanması, hər bir bölgənin rəqabət üstünlükləri nəzərə alınmaqla regional inkişaf mərkəzlərinin formalaşdırılması, şəhər və kənd yerlərində infrastrukturun və sosial xidmətlərin inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Qarşıya qoyulan sosial-iqtisadi hədəflərə nail olunması yüksək səmərə ilə fəaliyyət göstərən, dünya çapında rəqabət gücünə malik iqtisadi sistemin formalaşmasını şərtləndirir. Tarixi və müasir təcrübə göstərir ki, belə bir sistem yalnız sahibkar təşəbbüsünə və sərbəst rəqabətə əsaslanan bazar münasibətləri şəraitində yer ala bilər. Bununla bərabər, iqtisadi və sosial sahələrdə davamlı yüksək artım templərinin təmin olunması bazar iqtisadiyyatı şəraitində dövlət tənzimləməsinin adekvat şəkildə qurulmasını, qlobal dünya iqtisadiyyatındakı son meylləri və istiqamətləri nəzərə almaqla, bu tənzimləmənin daha da təkmilləşdirilməsini tələb edir.

Azərbaycanda keçid dövrünün başa çatması və yetkin bazar münasibətlərinin formalaşması şəraitində dövlət tənzimləmə və idarəetmə funksiyaları, əsasən, makroiqtisadi sabitliyin qorunub saxlanması, ölkədə işgüzar mühitin təkmilləşdirilməsi və sərbəst rəqabətin təmin olunması, yerli və xarici investisiyalar üçün əlverişli şəraitin yaradılması, iqtisadiyyatın strukturunun təkmilləşdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən tənzimləmə tədbirləri, investisiyalar və geniş miqyasda infrastruktur layihələrinin reallaşdırılması, əhəlinin sosial müdafiəsinin səmərəli təşkili istiqamətlərində həyata keçiriləcəkdir.

Sahibkarlıq mühitinin, rəqabət qanunvericiliyi və siyasətinin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlər davam etdirilir, investorların hüquqlarının qorunması mexanizmləri təkmilləşdirilir. Qanunların davamlı və ədalətli şəkildə tətbiq edilməsi və hüququn aliliyinin işlək sisteminin formalaşdırılması diqqət mərkəzində saxlanılır.

Xarici ticarət prosedurlarının sadələşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi, beynəlxalq bazarlara çıxışda və xarici bazarlarda rəqabət gücünün artırılmasında sahibkarlara göstərilən dövlət dəstəyinin artırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir.

Kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin ixrac qabiliyyətini artırmaq məqsədilə təşviq-edicə tədbirlər həyata keçirilir, sahibkarlıq subyektlərinin dövlət tərəfindən güzəştli kreditlərlə təminat səviyyəsi yüksəldilir, daxili bazarın haqsız rəqabətdən qorunması üçün beynəlxalq praktikada qəbul olunmuş antidempinq və digər qoruyucu tədbirlər həyata keçirilir.

Habelə gömrük və miqrasiya prosedurlarının təkmilləşdirilməsi, həmçinin investorları yerli bazarlara daxil olmaqdan çəkindirən amillərin aradan qaldırılması üçün səylər səfərbər edilir. Ümumdünya Ticarət Təşkilatına (ÜTT) daxil olmaq üçün beynəlxalq ticarət sistemində uyğun islahatların həyata keçirilməsi, qanunların dünya ticarət sistemində tətbiq edilən praktikaya uyğunlaşdırılması son nəticə olaraq yerli şirkətlərin və bütövlükdə ölkə iqtisadiyyatının inkişafına yeni imkanlar açacaqdır.

Vergi dərəcələrinin və məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının strukturunun (işəgötürənlər və sığortaolunanlar tərəfindən ödənilən hissələr) optimallaşdırılması istiqamətində həyata keçiriləcək tədbirlər sahibkarlıq fəaliyyəti üçün əlverişli mühitin yaradılmasına kömək edir. Ədalətli rəqabət mühitinin formalaşdırılması, iqtisadiyyatda və xüsusilə də istehlak bazarında inhisarlaşmanın məhdudlaşdırılması üzrə tədbirlər davam etdirilir. Antiinhisar qanunvericiliyi və praktikasını təkmilləşdirilir, ticarətdə tətbiq edilən qeyri-tarif əngəllərinin aradan qaldırılması üçün əməli tədbirlər görülür.

Beləliklə, siyasi və makroiqtisadi baxımdan sabit, davamlı və dayanıqlı iqtisadi inkişafa malik ölkə, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında etibarlı tərəfdaş, qlobal enerji və nəqliyyat layihələrinin fəal iştirakçısı, beynəlxalq tədbirlər məkanı kimi tanınan Azərbaycanın bugünkü uğurları məhz Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasətinin layiqincə davam etdirilməsinin məntiqi nəticəsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi: “Heydər Əliyev bütün zamanlarda, bütün dövrlərdə Azərbaycan xalqına ləyaqətlə xidmət et-

AUDIT 2023, 1 (39), səh. 64-74.
AUDIT 2023, 1 (39), pp. 64-74.
АУДИТ 2023, 1(39), стр. 64-74.

mişdir. Azərbaycanın müstəqilliyinin əbədi, dönməz olmasında, iqtisadi potensialının möhkəmlənməsində, bölgədə və dünyada nüfuzunun artmasında onun müstəsna xidmətləri var. Hazırda bu siyasət davam etdirilir. Bu gün Heydər Əliyev bizimlə deyil, ancaq onun siyasəti yaşayır, onun qurduğu müstəqil Azərbaycan yaşayacaqdır”. Bu siyasət Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qarşıya qoyulan bütün hədəflərin gerçəkləşməsinə, müstəqil Azərbaycanın gələcək tərəqqisinə, daha qüdrətli dövlətə çevrilməsinə, xalqımızın daha firavan həyatına qovuşmasına mütləq əminlik yaradır.

Y E K U N

Qeyd olunanlar Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikasında azad sahibkarlığın bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında təşəkkülü və inkişafı sahəsində gördüyü işlərin çox cüzi hissəsini təşkil edir. Bu tədbirlər öz müsbət təsirini göstərmiş və özəl sektorun həm ümumi daxili məhsulda, həm də büdcə gəlirlərində xüsusi payı artmışdır.

Ölkədə sahibkarlığın davamlı inkişafının təmin edilməsi dövlətlə sahibkarlar arasında tərəfdaşlığın institusional təşkilini zərurətə çevirib. Sahibkarlar artıq ölkənin mövcud mühüm problemlərinin həllində iştirak edir. Bu baxımdan, yaradılmış mexanizmlər (Sahibkarlar Şurası, İnvestisiyaların Təşviqi və Məsləhət Fondu və s.) dövlət-sahibkar münasibətlərinin sivil müstəvidə inkişafında əhəmiyyətli rol oynamaqdadır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin yanında Sahibkarlar Şurasının yaradılması, onun dövlət və ictimai təşkilatlarla qarşılıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsi Azərbaycan cəmiyyəti və dövlətinin mühüm addımı kimi qiymətləndirilməlidir.

Beləliklə, Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasətinin bəhrəsi olaraq, günümüzdə Azərbaycanda əməkqabiliyyətli əhalinin 2,8 milyon nəfəri özəl sektorda çalışır və özəl bölmədəki istehsalın həcmi sənaye məhsulunun 82,1 faizini təşkil edir. Ümumi vergi daxilolmalarında qeyri-dövlət sektorunun payı 71 faizə çatır.

Ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələrində əldə olunan yüksək nəticələrin və davamlı sürətli inkişafa hesablanan sosial-iqtisadi layihələrin reallaşdırılmasında özəl sektor öz töhfəsini verməkdədir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası. Bakı, 1995.
2. “Antiinhisar fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 1993.
3. “Haqsız rəqabət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2009.
4. “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 1996.
5. Statistik göstəricilər – 2021-2022-ci illər üzrə. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı, 2022.
6. Abbasov A.B., Abbasov S.A. Kiçik və orta sahibkarlığın idarə edilməsi. Bakı, 2021, səh 384 s.
7. “Azərbaycanda Kiçik Sahibkarlığın İnkişafına Dəstək” layihəsi. Bakı, 2014, 111 s.
8. Əliyev T.M. Biznesin (sahibkarlığın) əsasları. Bakı, 2022, səh 467 s.
9. İbrahimov İ.H. Sahibkarlıq fəaliyyətinin tənzimlənməsi məsələləri. Bakı, 2010, səh 248 s.
10. Qarayev İ. Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına xidmət edən vergi siyasətinin əsas xüsusiyyətləri. Bakı, 2014, 254 s.
11. Mahmudov M.H., Mahmudova İ.M. Regionların sosial – iqtisadi inkişafının tənzimlənməsi. Bakı, 2011, 311 s.

Tofiq Mammad Aliyev,
Ph.D., Associate Professor,
Baku Business University,
E-mail: tofiqaliyev0756@gmail.com
© T.M. Aliyev, 2023

HEYDAR ALIYEV'S MULTIFACETED ECONOMIC POLICY AND THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN AZERBAIJAN

ABSTRACT

The return of the Great leader Heydar Aliyev marked the beginning of a qualitatively new era - the great path leading to the center of independent state building. Under the leadership of Heydar Aliyev, radical reforms were carried out, and the economic policy related to its development turned into a state strategy that transformed the country into development, and a large number of programs ensuring its independence were developed.

Macroeconomic stability of the state was achieved under the leadership of the great leader, the legislative framework for the organization of entrepreneurship, which is the driving force of market economy, and measures aimed at bringing the private sector to the fore were started.

The formation of entrepreneurial relations in the market economy model are integral economic parts of the system. The need for the economic development of the country to be the private sector - entrepreneurial activity came to the fore. That is why the formation and development of entrepreneurship is a threat as a priority direction of economic policy.

During his leadership, Heydar Aliyev tried to realize the national economic development model with radical reforms, to form powerful entrepreneurs, and to strengthen their positions in society.

It is from this economic point of view that special assistance is given to scientific research of Heydar Aliyev's multifaceted policy in the organization and development of Entrepreneurship in Azerbaijan.

Keywords: sahibkarlıq, islahatlar inkişaf modeli, risk, marağ, economic development.

*Алиев Тофиг Маммед оглы,
кандидат философских наук, доцент,
Бакинский Университет Бизнеса,
E-mail: tofiqaliyev0756@gmail.com
© Алиев Т.М., 2023*

МНОГОГРАННАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ГЕЙДАРА АЛИЕВА И РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

РЕЗЮМЕ

Возвращение к власти великого лидера Гейдара Алиева ознаменовало начало качественно новой эпохи - великого пути, ведущего к независимому государственному строительству. В период президентства Гейдара Алиева были проведены радикальные реформы и проводимая им экономическая политика превратилась в государственную стратегию, ведущую страну к развитию, а также было разработано большое количество программ, обеспечивших независимость страны.

Под руководством Великого лидера была достигнута макроэкономическая стабильность страны, создана законодательная база для организации предпринимательства, являющегося ведущей силой рыночной экономики, начаты меры, направленные на развитие частного сектора.

Неотъемлемой частью этой системы является формирование предпринимательских отношений в модели рыночной экономики. На первый план вышла потребность экономического развития страны в частном секторе – предпринимательской деятельности. Именно поэтому организация и развитие предпринимательства имеет важное значение как приоритетное направление экономической политики.

За время своего руководства Гейдар Алиев стремился с помощью проведенных им радикальных реформ реализовать национальную модель экономического развития, сформировать сильный класс предпринимателей и укрепить их положение в обществе.

Именно с этой точки зрения научное исследование многогранной экономической политики Гейдара Алиева имеет особое значение в организации и развитии предпринимательства в Азербайджане.

Ключевые слова: предпринимательство, модель развития реформ, риск, интерес, экономическое развитие.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
28.12.2022
Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
09.01.2023
Çapa qəbul olunmuşdur: 20.01.2023*

*Дата поступления статьи в
редакцию: 28.12.2022
Отправлено на повторную
обработку: 09.01.2023
Принято к печати: 20.01.2023*

*The date of the admission of the article
to the editorial office: 28.12.2022
Send for reprocessing: 09.01.2023
Accepted for publication: 20.01.2023*